

Mandát revízie výdavkov na začleňovanie skupín ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením

Revízia posúdi verejné výdavky s dopadom na sociálne začleňovanie skupín ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením. Zameria sa na efektívnosť súčasných politík ochrany a začleňovania, preskúma súčasné nastavenie zberu dát, pomenuje príklady dobrej praxe a preskúma možnosti ich systematického zavedenia.

Výsledkové ciele

Podiel osôb ohrozených rizikom chudoby alebo sociálnym vylúčením dosiahol v roku 2016 na Slovensku 18,1%, závažne materiálne deprivovaných bola 8,2% obyvateľstva. Agregátne, národné hodnoty sú porovnateľné s priemerom EÚ, situácia vybraných skupín je ale dlhodobo nepriaznivá.

V prípade marginalizovaných rómskych komunit sú segregácia, nezamestnanosť, nízka úroveň vzdelania a zdravia, zlé bytové podmienky chudoba nielen príčinami ale aj dôsledkom sociálneho vylúčenia a diskriminácie, čím nadobudli medzigeneračný charakter. Participácia osôb so zdravotným postihnutím na trhu práce je v porovnaní s krajinami EÚ podpriemerná a až tretina osamelých rodičov s nezaopatrenými deťmi čelí riziku chudoby. Slovenské školstvo zaostáva v schopnosti korigovať nepriaznivý vplyv socioekonomického znevýhodnenia detí, v zapájaní najzraniteľnejších do predškolského vzdelávania a v rozvoji kvalitného a inkluzívneho vzdelávania.

Potrebu prierezovej, medzirezortnej revízie témy konštatovali už dokončené revízie výdavkov na politiku trhu práce a sociálne politiky a na vzdelávanie. Mandát revízie výdavkov začleňovania skupín ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením nadväzuje na ne, ako aj na súvisiace strategické dokumenty, predovšetkým na Národnú rámcovú stratégiu podpory sociálneho začlenenia a boja proti chudobe, a ďalšie dokumenty zamerané na jednotlivé rezorty a cieľové skupiny¹.

TABUĽKA 1 - Výsledkové ukazovatele sociálnej inklúzie

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Cieľ 2020
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (%)	SR	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4	18,4	18,1	17,2
	EU	23,3	-	24,3	24,7	24,6	24,4	23,8	-	
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia detí rodičov so základným alebo nižším vzdelaním (%)	SR	97,9	97,1	87,5	94,0	89,8	89,9	93,2	90,8	
	EU	-	63,4	62,9	65,1	65,6	66,5	68,2	-	
Závažná materiálna deprivácia osôb so závažným dlhodobým obmedzením v aktivitách zo zdravotných dôvodov (%)	SR	13,8	14,1	14,0	13,7	12,6	11,6	12,5	-	
	EU	-	11,2	12,1	12,8	12,6	12,1	11,3	-	
PISA – výsledky žiakov s najnižším socioekonomickým statusom (priemer bodov v dolnom kvartile indexu ESCS ²)	SR	430 (2006)	-	-	-	-	-	414	-	
	OECD	453 (2006)	-	-	-	-	-	452	-	
Podiel 15-ročných žiakov s najnižšou úrovňou vedomostí v oblasti čitateľskej gramotnosti (úroveň 1 podľa PISA)	SR	22,2			28,2			32,1		
	EÚ	19,5			17,8			19,7		
PISA – vplyv sociálneho prostredia (% výsledku vysvetlené sociálnym prostredím)	SR	14,6	-	-	24,6	-	-	16,2	-	
	OECD	14,0	-	-	14,8	-	-	12,6	-	

¹ Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020, Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 – 2020, Národný akčný plán pre deti na roky 2013-2017, Národná stratégia na ochranu detí pred násilím, Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania Učiace sa Slovensko, Migračná a Integrovaná politika Slovenskej republiky, a pod.

² ESCS – index ekonomického, sociálneho a kultúrneho statusu, viac podrobností na <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5401>

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Cieľ 2020
Účasť detí v predškolskom vzdelávaní (% , 3-6 rokov)	MRK	-	-	25	-	-	-	-	-	100
	v blízkosti MRK	-	-	56	-	-	-	-	-	-
Účasť detí v stredoškolskom vzdelávaní (% , 16-19 rokov)	MRK	-	-	35	-	-	-	-	-	-
	v blízkosti MRK	-	-	74	-	-	-	-	-	-
Podiel mladých ľudí vo veku 18 – 24 rokov, ktorí predčasne ukončili školskú dochádzku	SR	4.9	4.7	5.1	5.3	6.4	6.7	6.9	7.4	6
	EÚ	14.2	13.9	13.4	12.7	11.9	11.2	11.0	10.7	10
Miera dlhodobej nezamestnanosti (% aktívneho obyvateľstva nad 15 rokov)	SR	6,6	9,3	9,3	9,4	10	9,3	7,6	5,8	-
	EÚ	3	3,8	4,1	4,6	5,1	5,0	4,5	4,0	-
Mladí ľudia, ktorí nie sú v zamestnaní, vzdelávaní alebo odbornej príprave (NEET, % 15-24 rokov)	SR	18,8	20,9	20,9	21,2	21,5	21,4	19,9	18,2	
	EÚ	15,9	16,4	16,6	17,1	17,2	16,6	16,1	15,6	
Miera nezamestnanosti nízkokvalifikovaných (% , 15-64 rokov)	SR	41,7	44,3	42,6	44,7	42,6	41,4	37,7	31,7	
	EÚ	14,8	16,0	16,7	18,6	19,7	19,0	17,8	16,6	
Miera zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím (ZP) – VZPS (%)	SR	-	-	-	-	14,0	17,2	16,6	-	-

Zdroj: MF SR

Fiškálne ciele

Cieľom revízie je identifikovať a prehodnotiť výdavky a nástroje verejných politík s dopadom na začleňovanie skupín ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením v oblasti školstva, sociálnych politík a politík trhu práce, zdravia, podpory bývania, regionálneho rozvoja, finančnej inklúzie a antidiskriminácie. Revízia navrhne odporúčania na zmenu politík a pomenuje finančné opatrenia potrebné pre ich zavedenie s cieľom zlepšiť spoločenské začlenenie dotknutých skupín. Revízia tiež vyčíslí spoločenské náklady diskriminácie.

Oblasti revízie

Revízia preskúma výdavky a možnosti riešenia potrieb obzvlášť zraniteľných skupín; predovšetkým marginalizovaných rómskych komunit, ohrozených detí, neúplných rodín s deťmi, osôb so zdravotným postihnutím, ľudí so sťaženým prístupom k bývaniu a ľudí bez domova.

Prihliadajúc na viacrozmernú povahu sociálneho vylúčenia a chudoby, revízia preskúma efektivitu vynaložených zdrojov, identifikuje príklady dobrej praxe ako aj inštitucionálne a finančné predpoklady ich systematického presadenia do verejných politík. Keďže dáta na celoštátnej úrovni často nezohľadňujú dostatočne sociálne vylúčené skupiny, revízia bude čerpať aj z dostupných anonymizovaných administratívnych údajov. Tiež sa zameria na zhodnotenie súčasného nastavenia zberu dát a zadefinuje ukazovatele pre sledovanie výsledkov politík sociálneho začleňovania, nadväzujúc aj na prieskumy Agentúry Európskej únie pre základné práva a Rozvojového programu Spojených národov ako aj na Atlas rómskych komunit.

Zodpovednosť

Za priebežnú a záverečnú správu je zodpovedné MF SR, ktoré ju vypracuje v spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity a relevantnými rezortmi, a to najmä MŠVŠ SR, MPSVR SR, MV SR. Revíziu podporia MZ SR, MS SR, MDV SR, MPRV SR. Pre potreby vypracovania analýz vyššie zmienených oblastí sa zaväzujú k súčinnosti pri poskytovaní kompletných a detailných údajov a informácií. Priebežná správa bude vypracovaná a zverejnená do konca októbra 2018, záverečná správa bude vypracovaná a zverejnená do marca 2019.